

တိုင်းရင်းသား ဓနုအမျိုးသား

မြေလတ်တင်အောင်

ငွေတာရီမဂ္ဂဇင်း၊ ၁၉၇၀ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ၊ အမှတ် ၁၂၃၊ နှာ ၆၆-၆၉ ထိ။

ပြည်ထောင်စုဘွား သွေးချင်းသားချင်း တိုင်းရင်းသားများ ဖြစ်ကြသော ဓနအမျိုးသားတို့သည် ရှမ်းကုန်းပြင် မြင့်ကြီး၏ အနောက်ဖက်ပိုင်းနှင့်အနောက်တောင်ဘက်ပိုင်းဒေသတို့တွင် နေထိုင်ကြပေသည်။ အထူးသဖြင့် ကလော၊ ပင်း တယ၊ ပင်လောင်း၊ ဟဲဟိုး စသော မြို့များပတ်ဝန်းကျင်တွင် အများဆုံး နေထိုင်ကြလေသည်။

ဓနအမျိုးသားတို့သည် မည်သည့်အချိန်က ဤနေရာသို့ ရောက်ရှိလာကြသည်။ မည်သည့်ဒေသမှ ပြောင်းရွှေ့လာ ကြသည်။ မည်သည့်အမျိုးအနွယ်မှ ဆင်းသက်ပေါက်ဖွားလာကြသည် စသည်တို့ကို သေချာစွာ မသိရသေးချေ။ အချို့သော သူတို့က မြန်မာဘုရင်များလက်ထက်တွင် အမှုထမ်းကြသော လေးသည်တော်များ၏ အဆက်အနွယ်များ ဖြစ်ကြသည်ဟု ဆိုကြသည်။ သို့သော် ထိုကဲ့သို့ ပြောဆိုချက်များမှာ တဆင့်စကား တဆင့်ကြားဖြင့် ပြောဆိုချက်များသာ ဖြစ်၍ စာပေ မှတ်တမ်းဖြင့် အသေအချာ ရေးသားထားချက်များ မဟုတ်ချေ။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေကာမူ ဓနအမျိုးသားတို့သည် ရခိုင်၊ ထားဝယ်၊ အင်းသား၊ တောင်ရိုးအမျိုးသားတို့ကဲ့သို့ပင် ဒေသန္တရမြန်မာစကားကို ပြောဆိုကြသူများ ဖြစ်ကြသောကြောင့် မြန်မာအမျိုးသားတို့နှင့်တမျိုးတနွယ်ထဲမှ ဆင်းသက်လာသည်မှာ ထင်ရှားလေသည်။

ဓနအမျိုးသားတို့သည် ပင်နီတိုက်ပုံအင်္ကျီနှင့်ပင်နီဘောင်းဘီတို့ကို ဝတ်ဆင်ကြသည်။ ပုဝါ သို့မဟုတ် တဘက်ကို ခေါင်းပေါင်းကြသည်။ ဓနအမျိုးသမီးတို့သည် မြန်မာအမျိုးသမီးတို့ကဲ့သို့ပင် အင်္ကျီနှင့်လုံချည်ကို ဝတ်ဆင်ကြသည်။ တသီးတခြား သတ်မှတ်ထားသော ဓနအမျိုးသားဝတ်စုံ မရှိပေ။

အထက်တွင် ရေးခဲ့သည့်အတိုင်း ဓနအမျိုးသားတို့သည် ဒေသန္တရမြန်မာစကားကို ပြောဆိုကြပေသည်။ ဓနတို့ ပြောဆိုကြသော ဒေသန္တရမြန်မာစကား ပြောဟန်ဆိုဟန်သည် ရခိုင်၊ ထားဝယ် စသော တိုင်းရင်းသားတို့ ပြောဆိုကြသော ဒေသန္တရမြန်မာစကား ပြောဟန်ဆိုဟန်ထက် မြန်မာတို့ပြောသော မြန်မာစကား ပြောဟန်ဆိုဟန်နှင့်များစွာ နီးစပ်ပေ သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဓနအမျိုးသားတို့၏ ဒေသန္တရမြန်မာစကားသည် မြန်မာတို့၏ မြန်မာစကားနှင့်ကွဲပြားခြား နားသော စကားလုံးများ အလွန်များပြားခြင်း မရှိဘဲ ပြောဆိုသော အသံအနေအထား ကွဲပြားခြင်းသာ ပိုမိုသောကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။

ဓနအမျိုးသားတို့သည် အိမ်၊ အိုင်၊ အိန် ဟု ပြောကြလျှင် အိမ်ဟူ၍သာ တသံတည်း ထွက်သည်။ ရှစ်ဆယ်ဟုဆို လျှင် ဆစ်ဆယ်ဟု အသံထွက်သည်။ ဝိုင်းတယ်ဟု ဆိုကြလျှင် ဝိန်းတယ်ဟု အသံထွက်သည်။ လှသည်ဟုဆိုလျှင် လသည် ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ရိုက်ပါဟုဆိုလျှင် ရိတ်ပါဟူ၍လည်းကောင်း အသံထွက်ကြသည်။ အထက်ပါ စကားလုံးများကဲ့သို့ပင် မြန်မာတို့ပြောဆိုသော အသံထွက်နှင့်မတူသော စကားလုံးများကြောင့် ဒေသန္တရမြန်မာစကား ဖြစ်လာရပေသည်။ ထို့အ ပြင် မြန်မာတို့သုံးစွဲပုံနှင့်မတူသော စကားလုံးများကြောင့်လည်းကောင်း၊ တသီးတခြား အဓိပ္ပါယ်ရှိသော စကားလုံးများ ကြောင့်လည်းကောင်း ဒေသန္တရမြန်မာစကား ဖြစ်လာရပေသည်။

တသီးတခြား မြန်မာအဓိပ္ပါယ်ရှိသည့်အချို့ဓနစကားလုံးများမှာ-

မြန်မာ	ဓန
ရိုက်	ဖိုင်
ပစ်	လော
စွန်	လွန်
လိမ်ညာ	ဝါ

စသည်တို့ ဖြစ်ပေသည်။ အချို့သော ဓနစကားလုံးများသည် မြန်မာစကားလုံးများမှ ပြောင်းလဲလာသည်ဟု ယူဆရပေ သည်။ ဥပမာ - ဓနအမျိုးသားတို့သည် အလကားဘဲ၊ သုံးမရဘူးဟုဆိုသည်ကို အချဲချဲဘဲ သုံးမရဘူးဟုပြောဆိုကြသည်။ မြန်မာစကားတွင် အလကားဘဲဟူသည်ကို အချည်းနီးဘဲဟူ၍ သုံးကြသည်။ ထိုအချည်းနီးဟူသော စကားလုံးမှ ဓနတို့ ပြောဆိုသော အချဲချဲဟူသော စကားလုံးသို့ ပြောင်းလဲလာသည်ဟု ယူဆရသည်။ ထိုကဲ့သို့ပင် သူတို့ချည်းဘဲဟုဆိုလျှင် ဓန တို့က သူတို့ချဲချဲဘဲဟု ပြောကြသည်။

အချို့သော မြန်မာစကားလုံးတွဲများတွင် မြန်မာတို့က ရှေးစကားလုံးကို အသုံးများသည်။ ခနုတို့က နောက် စကားလုံးကို အသုံးများသည်။ ဥပမာ ပြရလျှင်-

- မြန်မာ ခနု
- စောင့် ငံ
- ရပ် တန့်

စသည်တို့ ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ရှေးက မြန်မာများ ပြောဆိုကြသော စကားလုံးအချို့ကို ခနုတို့သည် ယခုထိ ပြောဆိုနေကြ သည်။ ဥပမာ - ရှေးက မြန်မာတို့သည် ဘယ်အရာ၊ ဘာလဲ စသည်တို့ကို ဘဇာဟူ၍ ပြောဆိုကြသည်။ ခနုအမျိုးသားတို့ သည် ဘယ်အရာ၊ ဘာလဲ ဟူ၍ မပြောကြဘဲ ဘဇာဟူ၍သာ ယနေ့ထက်တိုင် ပြောဆိုကြသည်။ ထို့ပြင် ဘယ်မှာ၊ ဘယ်နေ ရာ၊ ဘယ်သို့ စသည့် စကားလုံးတို့တွင် ဘကို စဖြင့် အသံပြောင်းကာ ပြောဆိုကြသည်။

- မြန်မာ ခနု
- ဘာပါလဲ ဘဇာပါလဲ
- ဘယ်မှာလဲ စယ်ဆီမှာလဲ
- ဘာမှန်းမသိဘူး ဘဇာကြောင်းဘဲ
- ဘယ်လိုအရာမျိုးလဲ ဘဇာမျိုးပါလော
- ဘယ်လိုဖြစ်သွားသလဲ စလိုဖြစ်သွားသလဲ

စသဖြင့် ပြောဆိုကြပေသည်။ အချို့သော ခနုစကားလုံးများသည် မြန်မာစကားလုံးအတိုင်းပင် ဖြစ်သော်လည်း စကား လုံးသုံးစွဲပုံ မတူသောကြောင့် တမျိုးတဘာသာကဲ့သို့ ဖြစ်နေပေသည်။

- မြန်မာ ခနု
- ဆီဈေးကြီးတယ် ဆီဈေးရမ်းဆများတယ်
- တကယ်လား အဟုတ်တတ်လား
- မှန်မှန်ရဲ့လား ဟုတ်မှဟုတ်ကြောင်းဘဲ
- မသွားတော့ဘူးလား သွားအင်ဘူး

ဤသည်တို့ကား ခနုအမျိုးသားတို့ ပြောဆိုကြသော ဒေသန္တရမြန်မာစကားအချို့ပင် ဖြစ်လေသည်။ ခနုအမျိုး သားတို့သည် စကားပြောဆိုရာတွင်သာ မြန်မာအမျိုးသားတို့နှင့်မတူသော်လည်း စာပေတွင်ကား အတူတူပင် ဖြစ်တော့ သည်။ ခနုအမျိုးသားတို့သည် မြန်မာစာပေကို လေ့လာသင်ကြားကြသည်။ စကားပြောသောအခါ ဒေသန္တရမြန်မာစကား ကို ပြောဆိုကြသော်လည်း စာရေးသောအခါ မြန်မာစာ မြန်မာသဒ္ဒါဖြင့်သာ ရေးကြသည်။ ကဗျာ၊ လင်္ကာ စသည်တို့ စပ်ဆို သီကုံးရာတွင်လည်း မြန်မာလိုပင် စပ်ဆိုသီကုံးကြသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ခနုနှင့်မြန်မာတို့သည် စကားတွင် ခွဲခြားနိုင် သော်လည်း စာတွင်မူကား ခွဲခြားရန် မလွယ်ကူပေ။

ခနုအမျိုးသားတို့သည် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းကို အများဆုံး လုပ်ကိုင်ကြသည်။ အခြားသော လုပ်ငန်းတို့တွင် လုပ်ကိုင်ကြသူ နည်းပါးသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် လုပ်ငန်းဟူသော စကားလုံးကို ခနုအမျိုးသားတို့သည် စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင် ခြင်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ဖြင့် ပြောဆိုကြသည်။ အခြားအလုပ်အကိုင်များတွင် လုပ်ငန်းဟုမပြောဆိုကြပေ။ စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင် ရာတွင် တောင်ယာစိုက်ပျိုးခြင်း၊ လယ်ယာစိုက်ပျိုးခြင်း၊ ခြံစိုက်ပျိုးခြင်း ဟူ၍ သုံးမျိုး ရှိပေသည်။ အများဆုံး စိုက်ပျိုး လုပ်ကိုင်ကြသည်မှာ ခြံစိုက်ပျိုးခြင်း ဖြစ်သည်။ ခြံစိုက်ပျိုးရာတွင် လဖက်၊ လိမ္မော်၊ နာနတ်၊ မုန်လာထုပ်(ဂေါ်ဖီထုပ်)၊ အာ လူး၊ မြေပဲ တို့ကို အများဆုံး စိုက်ပျိုးကြသည်။

လယ်ယာစိုက်ပျိုးသောအခါ နွားကို အသုံးပြုကြသည်။ သို့သော် တောင်ယာခြံစိုက်ပျိုးသောအခါတွင်မူ နွား အစား ကျွဲကို အသုံးပြုကြသည်။ ကျွဲကို အသုံးပြုကြရာတွင်လည်း ကျွဲတရည်း မသုံးဘဲ ကျွဲတကောင်တည်းသာ သုံးကြ သည်။ ကျွဲတကောင်တည်းဖြင့် ထယ်ထိုးကြသည်။

တောင်ယာခြံစိုက်ပျိုးရာတွင် ကျွဲဖြင့် ထယ်ထိုးပြီးသောမြေများကို ပုရစ်ဖုတ်ကြသည်။ ပုရစ်ဖုတ်သည်ဆိုသည် မှာ မြေကို အပုံကလေးများ ပြုလုပ်ပြီး ယင်းမြေပုံကလေးများတွင် ပေါင်းမြက် စသည်တို့ ကင်းရှင်းသွားစေရန် မြေပုံ ကလေးများကို မီးဖြင့် ဖုတ်ထားခြင်း ဖြစ်လေသည်။ ပုရစ်ဖုတ်ပြီးသောအခါ မြေပုံကလေးများကို ပြန်လည် ပြန်ကြစေပြီး မှ စိုက်ပျိုးကြသည်။

ဓနအမျိုးသားတို့၏ အိမ်ထောင်စုအကြီးအကဲမှာ ဖခင်ပင် ဖြစ်လေသည်။ ဖခင် မရှိလျှင် သားအကြီးဆုံးသည် အိမ်ထောင်စုအကြီးအကဲ ဖြစ်လေသည်။ ဖခင်သည် မိမိ၏သားသမီးများကို အမွေခွဲခြမ်းမပေးကြချေ။ ထို့ကြောင့် အစ်ကို အကြီးဆုံးသည်လည်း ဖခင်၏ပစ္စည်းများကို တဦးတည်း မပိုင်နိုင်ပေ။ ဖခင်ပစ္စည်းအားလုံးကို သားသမီးအားလုံး အတူ တူပိုင်ဆိုင်ကြသည်။

ဓနအမျိုးသားတို့သည် ဖခင်ကို အဘ၊ မိခင်ကို အမေဟု ခေါ်ကြသည်။ မိမိတို့ထက် အသက်ကြီးသော သူတို့ကို ဦးမင်းဟုခေါ်ကြသည်။ အမျိုးသမီးကြီးဖြစ်လျှင် အကြီးဟုခေါ်ကြသည်။ အသက်အရွယ် မကွာလှသောလူငယ်တို့ကို ကိုရင်ဟုခေါ်ကြသည်။ ဥပမာ ဦးလေးဘဆိုလျှင် ဦးမင်းဘ၊ အဒေါ်ဘွားတင်ဆိုလျှင် အကြီးဘွားတင်၊ ကိုချစ်စိန်ဆိုလျှင် ကိုရင်ချစ်စိန် ဟူ၍ ဖြစ်ကြသည်။ သက်ကြီးရွယ်အိုများက ငယ်ရွယ်သူများကို မောင်ရင် ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အောင်နီဇ ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ကြသည်။ မွေးစကလေးများကိုမူ အောင်ငဲဟုခေါ်ကြသည်။ ခင်မင်ရင်းနှီးသူများသည် တယောက် ကိုတယောက် နာမည်ခေါ်သောအခါ နာမည်အပြည့်အစုံ မခေါ်ဘဲ နာမည်အဆုံးကိုသာ ခေါ်လေ့ရှိကြသည်။ ဥပမာ-ဘယ် သွားမှာလဲ ကိုတင်ဝင်းဟုဆိုလျှင် စယ်ဆီသွားမှာလဲဝင်းဟူ၍ ဖြစ်လေသည်။

ဓနအမျိုးသားတို့သည် ရပ်ရွာကို အုပ်ချုပ်ရာတွင် ခေါင်းဆောင်တဦး သတ်မှတ်ထားကြသည်။ ယင်းခေါင်း ဆောင်နေရာကို အများက ရွေးကောက်၍ ရသည် မဟုတ်ချေ။ မိမိ၏အကျင့်စာရိတ္တနှင့်အသက်အရွယ် အတွေ့အကြုံပေါ် မူတည်၍ ရပ်ရွာက ကြည်ညိုလေးစားခြင်းဖြင့် ခေါင်းဆောင်ဖြစ်လာရပေသည်။ ယင်းခေါင်းဆောင်နှင့်အခြားရပ်ရွာလူ ကြီးများသည် ရပ်ရွာတွင် တရားမျှတမှုရှိရေး၊ လူမှုရေးအစရှိသည်တို့ကို စီမံကွပ်ကဲရသည်။ ရပ်ရွာတွင် မှုခင်းများပေါ် ပေါက်လာလျှင်လည်း ယင်းလူကြီးများကပင် ပြေလည်အောင် ဖြေရှင်းကြသည်။ ရုံးတင် တရားစွဲဆိုခြင်းစသောအမှုအ ခင်းတို့ကို မလွဲမရှောင်သာသောအခါတွင်သာ ပြုလုပ်ကြပေသည်။ ထိုအပြင် လူငယ်များကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန် ကာလသားခေါင်းတဦးလည်းကောင်း၊ မိန်းမငယ်များကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန် အမျိုးသမီးခေါင်းတဦးလည်း ကောင်း သတ်မှတ်ထားကြသည်။ လူငယ်လူရွယ် မိန်းမငယ်တို့နှင့်သက်ဆိုင်သောကိစ္စများတွင် ထိုကာလသားခေါင်း၊ အမျိုးသမီးခေါင်းတို့နှင့်တိုင်ပင်ဆောင်ရွက်ရသည်။ လူငယ်လူရွယ်၊ မိန်းမငယ်တို့ မသင့်တော်သော အပြုအမူများ ပြုလုပ် မိလျှင် ထိုကာလသားခေါင်း၊ အမျိုးသမီးခေါင်းတို့က ဆုံးမနိုင်ခွင့်ရှိသည်။

ဓနအမျိုးသားတို့သည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ ဖြစ်ကြလေသည်။ အခြားဘာသာဝင်များ မရှိသလောက် ဖြစ်လေ သည်။ ဓနအမျိုးသားတို့ဒေသတွင် အကြီးကျယ်ဆုံး ဘုရားကြီးမှာ ပင်းတယမြို့အနောက်ဘက်ရှိ ရွှေဥမင်ဘုရားကြီးပင် ဖြစ်လေသည်။ ပင်းတယမြို့အနောက်ဘက်ရှိ တောင်တန်းကြီးပေါ်တွင် တည်ထားခြင်း ဖြစ်လေသည်။ တောင်တန်းကြီး ပေါ်တွင် တောင်ခုလပ်တွင် သဘာဝအလျောက် ဖြစ်ပေါ်နေသော လိုဏ်ဂူမင်ရှည်ကြီးထဲတွင် ဖြစ်လေသည်။ ထို့ကြောင့် လည်း ရွှေဥမင်ဘုရားဟု ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်လေသည်။ ရွှေဥမင်ဘုရားသည် ဘုရားရုပ်ပွားတော်တရားတည်း မဟုတ်ချေ။ ဥမင်အရှည်ရှိသလောက် ထောင်သောင်းမကသော ဘုရားရုပ်ပွားတော်များကို တည်ထားခြင်း ဖြစ်လေသည်။ ဥမင်ကြီး တခုလုံးမှာ ရွှေရောင်တဝင်းဝင်း ရှိတော့သည်။ ထို့ပြင် ဥမင်အလယ်လောက်တွင် အမိုးမှတွဲလဲကျနေသော ကျောက်စွန်း များမှ ရေများ ကျဆင်းနေသည်။ ထိုကျောက်စွန်းများကို ဝါလုံးဖြင့် တီးခတ်ကြည့်လျှင် ကြေးစည်သံများကို ကြားရလေ သည်။ ကြေးသတ္တုပါသော ကျောက်စွန်းများ ဖြစ်ပေမည်။ ဘုရားရုပ်ပွားတော်များနှင့်ကြေးစည်သံတို့မှာ အလွန်တရာမျှ ပန်တင့်လှပေသည်။

ဤရွှေဥမင်ဘုရားပွဲတော်ကြီးကို နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း တပေါင်းလပြည့်နေ့တွင် ကျင်းပလေသည်။ တနယ်လုံးမှ လာ ရောက်ကြသဖြင့် ဓနတို့ဒေသတွင် အစည်ကားဆုံး ပွဲတော်ပင် ဖြစ်လေသည်။ ယင်းလပြည့်နေ့ညတွင် တနယ်လုံးမှ ဓန အမျိုးသားတို့သည် ဘုရားမီးပူဇော်ပွဲကြီး ပြုလုပ်ကြသည်။ ထိုသို့ မီးပူဇော်သည်ကို မီးဝင်သည်ဟုခေါ်ကြသည်။ အမျိုး သားများသည် အိုးစည်ပုံမောင်းတီးကာ ပျော်ပျော်ပါးပါး သီဆိုကခုန်ကြလေသည်။

ဓနုအမျိုးသားတို့၏ ရိုးရာအတီးအမှုတ်တို့မှာ အိုးစည်၊ လင်းကွင်း၊ မောင်းနှင့်ပြေတို့ဖြစ်ကြလေသည်။ ဓနုအိုးစည်ဝိုင်းသည် ဓနုအမျိုးသားတို့သိုင်းကရန် တီထွင်ထားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဓနုအိုးစည် တီးသောအခါ တီးကွက်တီးဟန်သည် မူသေမဟုတ်ချေ။ သိုင်းကနေသူ၏ ကကွက် ကဟန်ကို လိုက်၍ တီးရလေသည်။ ပြေကိုကား ဓနုရိုးရာတေးကဗျာများ သီဆိုသောအခါ မူတ်ကြလေသည်။ အတီးအမှုတ် မပါသော မှော်အေးချင်း စသည့် သီဆိုမှုများလည်း ရှိသေးသည်။

ဓနုအမျိုးသားတို့တွင် တေးကဗျာများ၊ မှော်အေးချင်းများ စသော အနုပညာများ အများအပြားရှိသော်လည်း လေ့လာလိုက်စားသူ နည်းပါးခြင်းကြောင့် မထင်ရှားဘဲ ဖြစ်နေရပေသည်။ ထို့ကြောင့် ရှိပြီးသား ဓနုအမျိုးသား အနုပညာများကို မပျောက်ကွယ်သွားစေရန် လေ့လာထိန်းသိမ်းခြင်း၊ ပျောက်ကွယ်နေသော အနုပညာများကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ခြင်း၊ ရှိသင့်ရှိထိုက်သော အနုပညာများကို ကြံဆတီထွင်ခြင်းဖြင့် တိုးတက်ရေးကို ကြိုးစားအားထုတ်ကြသင့်ပေသည်။

တင်အောင်(မြေလတ်)

